ΕΚΛΕΚΤΕΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟΥ Κ. Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

Η ΑΓΝΩΣΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Α'.

Ι γρήγορα περνᾶ ὁ καιρός!...

Εἴκοσι χρόνια ἔκλεισαν ἀπὸ τότε ποὺ πέθανε ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης.

Ὁ ἀλησμόνητος διηγηματογράφος εἶχε χαθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἀπ' τὸ 1910 καὶ πῆγε στὸ νησί του γιὰ νὰ πεθάνῃ.

Ὅσο ζοῦσε στὴν Ἀθήνα ὁ Παπαδιαμάντης, χρόνια καὶ χρόνια ἔτρωγε σ' ἕνα μικρὸ ξενοδοχεῖο στὴν πλατεῖα τοῦ Ψυρρῆ, στοῦ Ν. Δαντᾶ. Τὸ ξενοδοχεῖο αὐτὸ ἔγινε τώρα καφενεῖο. Ὕστερα ἀπὸ τὸ φαγί του ὁ «Κὺρ Ἀλέξανδρος», ὅπως τὸν λέγανε τότε, τραβοῦσε καὶ καθόταν λίγο παρακάτω, στὸ μπακάλικο τοῦ Βασίλη Καχριμάνη. Τὸ μπακάλικο αὐτὸ εἶνε τὸ ἴδιο καὶ σήμερα στὴν ὁδὸν Σαρρῆ, ὅπως ἦταν ἐδῶ καὶ σαράντα χρόνια. Μόνο ὁ ἰδιοκτήτης του ὁ Καχριμάνης ἐγέρασε πειά. Μαζὶ μὲ τὸν Παπαδιαμάντη ἐπήγαιναν στὸ μπακάλικο τοῦ Καχριμάνη ὁ Γ. Γιακουμῆς, τώρα ἀπόστρατος εἰρηνοδίκης, ὁ παπᾶ Νύφων, ὁ Θεοφιλᾶτος, κτηματίας καὶ καμμιὰ φορὰ ὁ Ἀλέξανδρος Μωραϊτίδης, ὁ συμπατριώτης καὶ συνάδελφος στὴ λογοτεχνία τοῦ Παπαδιαμάντη.

Ἔκαναν ἐκεῖ παρέα καὶ κουτσόπαναν. Ἕνα ἑκατοστοράκι ἐκεργοῦσε ὁ ἕνας, ἄλλο ἑκατοστοράκι ὁ ἄλλος. Τὸ κέφι των ἐξεδηλώνετο μὲ ψαλμῳδίες, ποὺ τὶς ἔλεγαν μουρμουριστά. Ὁ Παπαδιαμάντης ἀκολουθοῦσε στὸ ζήτημα αὐτὸ μὲ τὴν παρέα του τὴν Βυζαντινὴ παράδοσι. Τὸ τραγοῦδι του ἦταν ψαλμῳδία. Τροπάρια διάφορα, ψαλμοί, κοντάκια, ὕμνοι, ἀπολυτίκια.

Ὁ Παπαδιαμάντης ἐψαλμῳδοῦσε μὲ τὴ βραχνή, ἀλλὰ σταθερὴ καὶ γλυκειὰ φωνή του, καὶ ἐκρατοῦσε τὸ ρυθμὸ μὲ τὸ πόδι του. Οἱ ἄλλοι τὸν ἀκολουθοῦσαν.

Αὐτὴ ἡ δουλειὰ κι' αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς ζωῆς βάσταξε χρόνια καὶ χρόνια.

Κάθε τόσο ὅμως γινόντουσαν καὶ διακοπές.

— Βασιλάκη, εἰμαστε γιὰ «κεῖ», ἔλεγε ὁ Παπαδιαμάντης στὸν Καχριμάνη, ἐννοῶντας τὸ νησί του.

— Σὲ τραβάει τὸ νησί, κὺρ Ἀλέξαντρε, ἀπαντοῦσε ὁ ἀγαθὸς μπακάλης, στενοχωρημένος ποὺ θὰ ἔχανε τὸν πιὸ ἀγαπητὸ πελάτη του.

— Πᾶμε νὰ ξεκουραστοῦμε ἀπὸ τὴν τύρβη τῆς πόλεως, ἐξηγοῦσε ὁ Παπαδιαμάντης μὲ τὴν βυζαντινὴ φρασεολογία του.

Καὶ ἐχάνετο ἔξαφνα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα γιὰ τρεῖς, τέσσερες, πέντε, ἕξη μῆνες. Ἐπήγαινε στὴ Σκίαθο, ὄχι μόνο νὰ ξεκουραστῆ, ἀλλὰ καὶ νὰ γράψῃ διηγήματα, νὰ κάμῃ διάφορες μεταφράσεις ποὺ τοῦ εἶχαν παραγγείλει, νὰ ζήσῃ μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα τῶν ἁπλοϊκῶν συμπατριωτῶν του καὶ στὴν θέρμη τοῦ σπιτιοῦ του. Ἡ πολύμηνη διαμονή του στὴν Ἀθήνα μὲ τὴν συνεχῆ μονότονη μεταφραστικὴ δουλειὰ στὶς ἐφημερίδες, τὸν ἐτσάκιζε. Ἡ Σκίαθος ἦταν ἕνα ψυχικὸ λουτρὸ γι' αὐτόν.

Τὴν τελευταία ὅμως φορά, τὸ 1910, ἔφυγε γιὰ νὰ μὴ γυρίσῃ πειά.

— Θὰ κάνετε πολὺν καιρὸ ν' ἀκούσετε τὰ χερονδικά μου, εἶπε στὴν παρέα του.

Ἀλλὰ δὲν ξαναγύρισε, ἀλλοίμονο!

Στὴ Σκίαθο τὴν περίοδο αὐτὴ τοῦ στερνοῦ του ταξειδιοῦ, εἶχεν ἀρχίσει νὰ γράφῃ ὄχι μόνο διηγήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρκετὰ ἄφησε μισοτελειωμένα, ἀλλὰ καὶ ποιήματα ἀφιερωμένα στὰ ἐκκλησάκια τοῦ νησιοῦ. Εἶχε τὴ φιλοδοξία νὰ μὴν ἀφήσῃ κανένα ἐκκλησάκι χωρὶς νὰ γράψῃ τὸν ὕμνο του, ἀλλὰ δὲν ἐτρόλαβε. Μόνο καμμιὰ δεκαριὰ τέτοια ποιήματα εἶχε γράψει. Ἀκόμα ἀσχολεῖτο καὶ σὲ μιὰ μεγάλη μεταφραστικὴ δουλειὰ ἀπὸ τὸ ἀγγλικό.

* * *

Στὶς 2 Ἰανουαρίου τοῦ 1911 πέθανε ὁ Παπαδιαμάντης ὕστερα ἀπὸ ἕνα κρυολόγημα, ποὺ στὴν ἀρχὴ δὲν ἐφάνηκε πολὺ σοβαρό. Λίγες ὧρες πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό του, ἔλαβε ἕνα τηλεγράφημα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, στὸ ὁποῖο τοῦ ἔλεγαν ὅτι εἶχε παρασημοφορηθεῖ ἀπὸ τὴν Κυβέρνησι γιὰ τὴ φιλολογική του ἐργασία.

— Ἱκανοποιητικόν, εἶπε ὁ μέγας διηγηματογράφος, ἀλλὰ κάτως ἀργά!....

Ὕστερα ἄρχισεν ὁ ρόγχος τοῦ θανάτου.

Ἐσταύρωσε τὰ χέρια του χριστιανικώτατα καὶ παρέδωσε τὸ πνεῦμα του. Ὅπως ἔζησε χριστιανικώτατα, ἔτσι καὶ πέθανε...

* * *

Γιὰ τὴν ζωὴ τοῦ Παπαδιαμάντη ἔχουν γραφεῖ πολλά, ἀλλὰ ὅσα θὰ γράψουμε ἐδῶ, ἔχουν μείνει ἄγνωστα.

Πιὸ πολὺ ἀσχολήθηκαν οἱ λόγιοί μας καὶ οἱ δημοσιογράφοι μὲ τὸ φιλολογικό του ἔργο, παρὰ μὲ τὴ ζωή του. Ἔμεινε ἄγνωστο καὶ τὸ ἐπίθετό του. Γιατὶ λεγότανε Μοσχοβάκης.

Ὁ πατέρας τοῦ Σκιαθίτου διηγηματογράφου ἦτο παπᾶς καὶ ἐλέγετο Διαμάντης. Ὁ ἱερεὺς Διαμάντης, ἢ ὅπως τὸν λέγανε, ὁ παπᾶ Διαμάντης, ἔδωσε αὐτὸ τὸ ἐπίθετο στὰ παιδιά του κι' ἔτσι ξεχάστηκε τὸ οἰκογενειακὸ ἐπίθετο τῶν Μοσχοβάκηδων, ποὺ τώρα μόνον οἱ πιὸ ἡλικιωμένοι Σκιαθῖτες τὸ ξέρουν καὶ τὸ θυμοῦνται.

Οἱ Μοσχοβάκηδες ἦσαν ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα καὶ ἀρχαιότερα σόια τοῦ νησιοῦ, ἀπὸ πάππου πρὸς πάππου ἱερατικὴ οἰκογένεια. Γι' αὐτὸ καὶ τὸν Ἀλέξανδρο Μοσχοβάκη, τοῦ παπᾶ Διαμάντη, τὸν διηγηματογράφο δηλαδὴ Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη, τὸν τραβοῦσε πάντοτε ἡ παπαδωσύνη. Μέσα στὸ αἷμα του καὶ στὸ αἷμα τῆς γενιᾶς του ἦταν ἡ ἱερωσύνη.

Πολλοὶ Μοσχοβάκηδες, πρόγονοι τοῦ Παπαδιαμάντη, εἶχαν διατρέψει καὶ ὡς μοναχοὶ στὸ Ἅγιον Ὄρος. Τρεῖς ἀδελφοὶ ἀπ' αὐτούς, ἐδῶ καὶ ἑκατὸ πενῆντα χρόνια, ἔφυγαν ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἔγιναν οἱ κτήτορες τοῦ μεγάλου μοναστηριοῦ τῆς Σκιάθου, τῆς Παναγίας τῆς Κουνίστριας, ποὺ εἶνε χτισμένο στὴν τοποθεσία τοῦ Ἀσέληνου.

Μὲ τὸ μοναστῆρι τῆς Κουνίστριας καὶ ἰδίως μὲ τὴν εἰκόνα της, δὲν συνεδέθησαν μόνον οἱ πρόγονοι τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος. Ἂν δὲν ἦταν αὐτός, ἡ θαυματουργὸς εἰκόνα τῆς Παναγίας, ποὺ εἶνε ἡ Πολιοῦχος τοῦ νησιοῦ, θὰ εἶχε φύγει ἀπὸ τὴ Σκίαθο, καὶ νὰ πῶς:

Ἐδῶ καὶ τριάντα χρόνια, ὁ Ἐπίσκοπος Δημητριάδος πῆγε στὴ Σκίαθο κι' ἐξεδήλωσε διαθέσεις νὰ πάρῃ τὴν εἰκόνα στὸ Βόλο. Οἱ παπάδες δὲν ἦσαν σὲ θέσι ν' αντιδράσουν, μὰ οὔτε κι' ὁ κόσμος θὰ μποροῦσε νὰ τὰ βάλῃ μὲ τὴν ἀγιοσύνη τοῦ Ἐπισκόπου. Ὁ Παπαδιαμάντης ὅμως ποὺ ἔτυχε νὰ βρίσκεται στὸ νησί, μόλις τὸ μάθε αὐτό, σήκωσι τὸν κόσμο στὸ πόδι, καὶ ἰδίως τὶς γυναῖκες.

Ἄρχισαν τότε ἡ καμπάνες νὰ χτυποῦν, ὁλόκληρος συναγερμὸς λαϊκὸς ἔγινε κι' ὁ δεσπότης ἔφυγε χωρὶς νὰ τολμήσῃ νὰ μεταφέρῃ στὸ Βόλο τὴν θαυματουργὸ εἰκόνα, τὴν προστάτιδα τῆς Σκιάθου.

Ὁ ἡσυχος καὶ ἥρεμος διηγηματογράφος εἶχε μεταβληθεῖ σὲ ἥρωα καὶ ἀγωνιστὴ τότε.

— Τὸ περιμένατε αὐτὸ ἀπὸ τὸν κὺρ Ἀλέξαντρο! ἔλεγαν οἱ νησιῶτες. Νὰ τὰ βάλῃ μὲ τὸ δεσπότη!.....

— Ἂν δὲν ἦταν αὐτός, θὰ χάναμε τὴν εἰκόνα καὶ θἄπεφτε στὴ Σκίαθο φωτιά!...

* * *

Ἔχουν δὲ δίκηο οἱ Σκιαθῖτες νὰ τρέφουν ἀτεριόριστο σεβασμὸ καὶ πίστι στὴν εἰκόνα αὐτή.

Ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Ἐδῶ κι' ἑκατὸ πενῆντα χρόνια, ἕνα μυστηριῶδες φῶς φαινότανε κάθε βράδυ στὸ δάσος τοῦ Ἀσελήνου τῆς Σκιάθου. Κι' ὅταν ἐπήγαιναν οἱ ἄνθρωποι κοντά, τὸ φῶς αὐτὸ ἐχάνοταν. Τὸ φῶς τὸ εἶχε δεῖ ἀρχικῶς ἕνας βοσκὸς καὶ εἰδοποίησε τὸ χωριό. Ἔβγαινε δὲ ἀπὸ ἕνα πεῦκο.

Ὅλη ἡ Σκίαθος μαζεύτηκε τότε κι' ἄρχισε νὰ κάνῃ δεήσεις. Οἱ παπάδες πῆγαν ἐπὶ τόπου μὲ τὰ ἅψιριά τους ψάλλοντας. Τὸ φῶς ὅμως ἐχάνοταν ὅταν ἐπλησίαζαν.

Μαζὶ μὲ τὸ φῶς διέκριναν στὸ κλωνάρι τοῦ πεύκου καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας νὰ κοινιέται ἀπὸ τὸν ἀέρα. Ἔτσι ἡ εἰκόνα ἐπῆρε τὸ ὄνομα Κουνίστρα καὶ τὸ διατηρεῖ ὡς τώρα.

Οἱ Σκιαθῖτες θέλησαν ἀμέσως νὰ κάνουν ἐκκλησία στὸ μέρος ποὺ βρέθηκε ἡ Παναγία, ἀλλὰ ἡ εἰκόνα ἔφυγε ἀπὸ τὰ χέρια τους!...

Μόνη της δὲ τέλος ἐστάθηκε καμμὰ τριακοσαριὰ μέτρα πιὸ πέρα, σ' ἕνα εἶδος λαγκαδιᾶς κι' ἐκεῖ ἐθεμελιώθηκε ἡ ἐκκλησία πρὸς μνήμην της κι' ἔγινε σιγὰ—σιγὰ ἕνα μεγάλο μοναστῆρι.

Οἱ τρεῖς πρόγονοι τοῦ Παπαδιαμάντη, οἱ μοναχοὶ Μοσχοβάκηδες, ποὺ ἦσαν Σκιαθῖτες μὲ μεγάλη ἐπιδολή, ἄφησαν τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἦλθαν στὸ νησί των καὶ ἔχτισαν τὴν ἐκκλησία αὐτὴ καὶ τὸ μοναστῆρι.

Κι' ἀπὸ τότε ἡ οἰκογένεια τῶν Μοσχοβάκηδων—Παπαδιαμάντη διατηροῦσε ἕνα εἶδος ἠθικῆς προστασίας στὴν ἐκκλησία καὶ στὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Κουνίστριας.

Σ' αὐτὸ ὀφείλονταν ἀσφαλῶς καὶ ἡ ἐξέγερσις τοῦ λαοῦ, τὴν ὁποία προκάλεσε ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης γιὰ νὰ μείνῃ ἡ εἰκόνα στὴν Σκίαθο. Σ' αὐτὸ ἀκόμη ὀφείλεται καὶ ἡ συγγραφὴ τοῦ συναξαρίου τῆς Παναγίας τῆς Κουνίστριας ἀπ' τὸν Παπαδιαμάντη κι' ἡ

ἔκδοσίς του. Ὁ διηγηματογράφος ἔχει γράψει ἀκόμα καὶ ἕναν ὕμνο στὴν Παναγία τὴν Κοινίστρια ποὺ μένει ἀνέκδοτος.

* * *

Ἡ θρησκευτικὴ προσήλωσις τοῦ Παπαδιαμάντη ἦταν τέτοια, ὥστε τὸν ἔκανε νὰ μείνη ἐλεύθερος. Ἡ ἴδια προσήλωσις ὑπῆρχε καὶ στὸν συμπατριώτη του καὶ συνηλικιώτη του, Ἀλέξανδρο Μωραϊτίδη. Εἶχαν συμφωνήσει καὶ οἱ δύο ἀπὸ μικροὶ νὰ ἀφοσιωθοῦν στὰ θεῖα καὶ νὰ μὴ παντρευτοῦν. Ὁ Μωραϊτίδης ὅμως δὲν ἐκράτησε τὴν ὑπόσχεσί του.

Εἰς τὸν ἅγιον Ἐλισσαῖο τῆς Ἀκροπόλεως ποὺ ἔψαλλαν καὶ οἱ δύο, δεξιὰ ὁ Παπαδιαμάντης, ἀριστερὰ ὁ Μωραϊτίδης, ἐσύγχναζε καὶ μιὰ νέα κόρη, ἀφιερωμένη κι' αὐτὴ στὴν θρησκεία. Ἦταν προωρισμένη νὰ γίνη καλόγηρα. Μέσα ὅμως στὴν ἐκκλησία ἀνεπτύχθη σιγὰ-σιγὰ ἕνα δυνατὸ αἴσθημα στὶς δυὸ καρδιές, τοῦ Μωραϊτίδη καὶ τῆς θρησκολήπτου κόρης, καὶ τὸ αἴσθημα αὐτὸ κατέληξε σὲ γάμο.

Ὅταν ὁ Μωραϊτίδης ἀνήγγειλε στὸν Παπαδιαμάντη τὴν ἀπόφασί του νὰ παντρευτῆ, αὐτὸς τοῦ εἶπε :

— Ἐγὼ ὅμως κρατῶ τὴν ὑπόσχεσί μου. Δὲν παντρεύομαι !

Ἀλλὰ καὶ ὁ γάμος τοῦ Μωραϊτίδη στάθηκε περίεργος. Καὶ αὐτὸς καὶ ἡ γυναῖκα του δὲν εἶχαν ξεχάσει τὴν θρησκεία. Τοὺς τραβοῦσε ὁ μοναχικὸς καὶ μοναστικὸς βίος. Καὶ ὕστερα ἀπὸ χρόνια ἐχώρισαν μὲ θρησκευτικὴν ἀγάπη γιὰ ν' ἀφοσιωθοῦν καὶ πάλι στὴν ἐκκλησία.

Ὁ Μωραϊτίδης, τραβηγμένος ἀπὸ τὸν κόσμο, ἐχρίσθη πρὶν ἀπὸ δύο χρόνια σὲ μοναχὸ καὶ πῆγε στὴ Σκίαθο γιὰ νὰ τελειώση τὴν ζωή του.

Ἡ σεβαστὴ γυναῖκα τοῦ Μωραϊτίδη ζῆ νομίζω ἀκόμα, ἀποτραβηγμένη κι' αὐτὴ ἀπὸ τὸν κόσμο καὶ ἀφοσιωμένη στὴν πίστι καὶ στὴν θρησκεία.

Προτάσεις γάμου ἔγιναν καὶ στὸν Παπαδιαμάντη, ἀλλὰ τίς ἔδιωχνε μὲ εὐγενικὸ θυμό.

Ἕνα ἐπεισόδιο προτάσεως γάμου στὸν Παπαδιαμάντη, μὲ κόρη γνωστοῦ Ἀθηναίου βιβλιοπώλου, θ' ἀναφέρω στὴν συνέχεια τῆς ἐξιστορήσεως τῆς ζωῆς τοῦ μεγάλου Σκιαθίτου.

Κ. ΦΛΑΤΑ-Ι-ΤΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΤΕΡΑΤΟΛΟΓΙΕΣ

Η ΓΟΝΙΜΟΤΗΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ὁ Στράβων καὶ ὁ Πλίνιος εἶχαν παρατηρήσει στὴν ἐποχή τους, ὅτι τὸ νερὸ τοῦ Νείλου ποταμοῦ καθιστοῦσε τὶς γυναῖκες ποὺ τὸ ἔπιναν πολὺ γόνιμες, ὥστε νὰ γεννοῦν μὲ μιάς... ἕξη κι' ἑφτὰ παιδιά !

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐξ ἄλλου ἀναφέρει κάπου— καὶ αὐτὴ τὴν εἴδησι τὴν ἐπιβεβαιώνει καὶ ὁ Ἰούλιος Παῦλος—ὅτι μιὰ Αἰγυπτία γέννησε σὲ τέσσερες γέννες εἴκοσι παιδιά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπέζησαν τὰ περισσότερα.

Τρεῖς συγχρόνως χρονογράφοι τοῦ μεσαίωνος ἀναφέροιν τὴν καταπληκτικὴ εἴδησι ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ κόμητος Ἰζεμπὲρ ντ' Ἀλτόρφ, γέννησε σὲ μιὰ γέννα ὁλόκληρη... ντουζίνα παιδιά !

Ἐπίσης ὁ πάνσοφος Φραγκῖσκος Πίκ, κόμης τοῦ Μιραντόλ, ἰσχυρίζεται κάπου ὅτι μιὰ Γερμανίδα ὀνόματι Δωροθέα γέννησε εἴκοσι παιδιὰ σὲ δυὸ γέννες καὶ ὅτι μιὰ ἄλλη ἀπέκτησε μὲ τέσσερες τοκετοὺς τριάντα παιδιά !

Ὁ Λικοσθένης βεβαιώνει ὅτι ἡ κόμησσα Μαργαρίτα Βιμπρόσλα γέννησε σὲ μιὰ γέννα... τριανταέξη παιδιὰ καὶ ὁ Μέγας Ἀλβέρτος ἰσχυρίζεται ὅτι μιὰ γυναῖκα τῆς ἐποχῆς του ἀπέβαλε... εἰκοσιδύο παιδιά, μιὰ ἄλλη ἑβδομῆντα καὶ μιὰ ἄλλη ἑκατὸν πενῆντα !...

Ὁ βαρῶνος τοῦ Ἀμπενσπὲργ τῆς Γερμανίας, ὁ ὁποῖος εἶχε παντρευτεῖ δυὸ φορές, ἀπέκτησε ἀπὸ τὸ διπλὸ αὐτὸ γάμο του τριανταδυὸ γυιοὺς καὶ ὀχτὼ θυγατέρας ποὺ τοῦ ζῆσαν ὅλοι.

Ἐπίσης ὁ Γάστων Ραζάκ, ὁ ὁποῖος ὑπηρέτησε στὸ στρατὸ ἐπὶ ἑξῆντα συνεχῆ ἔτη ὑπὸ ἕξη βασιλεῖς, ἦταν πατέρας εἴκοσι γυιῶν καὶ δώδεκα κοριτσιῶν.

Ὁ Ἰουστῖνος ἐξ ἄλλου ἀναφέρει ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀράβων Ἐρύτιμος εἶχε... ἑφτακόσια παιδιά ! Ὁ Ἀττίλας, ὁ περίφημος Οὖνος κατακτητής, μετὰ τὸ θάνατό του ἄφησε πίσω του ἕνα κοπάδι παιδιά, τὰ ὁποῖα διεκδικοῦσαν ὅλα μαζὺ τὴ χώρα τοῦ πατέρα τους.

Ἡ πιὸ ἀπίστευτη ὅμως εἶδησι εἶνε ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἀναφέροι ὁ ντὲ Βιό. Λέγει δηλαδὴ ὅτι ἡ κόμησσα Χενεδὲρ γέννησε σὲ μιὰ γέννα τριακόσια ἑξῆντα πέντε παιδιά. ὅσες μέρες δηλαδὴ ἔχει κι' ὁ χρόνος !... Ἡ πληροφορία ὅμως αὐτὴ διεψεύσθη ἀργότερα ὡς ἐντελῶς τερατώδης.

Ἐκτὸς ὅμως ὅλων αὐτῶν ὑπάρχουν παραδείγματα ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐτεκνοποίησαν σὲ βαθὺ γῆρας.

Ἐπίσης ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Σεὲς βεβαιώνει ὅτι κάποιος ἐνορίτης του ἡλικίας 90 ἐτῶν, πῆρε μιὰ γυναῖκα κατὰ ἑφτὰ χρόνια μικρότερή του καὶ ἔκαμε μ' αὐτὴν ἕνα παιδί !...

Ἡ σύζυγος ἑνὸς Σκώτου ξυλουργοῦ π.χ., ἡλικίας ἄνω τῶν ὀγδόντα ἐτῶν, γέννησε κατὰ τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1730, τρία ἀγόρια, τὰ ὁποῖα ἔχαιραν ἄκρας ὑγείας.

ΕΥΘΥΜΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Ὁ Μύωψ

ΤΟΥ ΠΑΛΗΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΑΙΡΟΥ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Ἡ Ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες πρὸ ἡμίσεως σχεδὸν αἰῶνος. Ἔμμετρα ρητὰ τοῦ Καραϊσκάκη. Ἕνα ὑπέροχο γράμμα τῶν Μεσσηνίων στὸν Ἰμπραήμ. Τὸ καλαμπεῦρι τοῦ Ναυπλιέως δικηγόρου. Φοίνικες καὶ φοίνικες. Ἐπιγράμματα τοῦ Νερούλου.

Κατὰ τὸ ἔτος 1883 ἐξεδίδοντο στὴν Ἀθήνα 52 ἐφημερίδες καὶ περιοδικά, τὰ ἑξῆς : «Αἰών», «Παλιγγενεσία», «Ἀλήθεια», «Ἐθνικὸν Πνεῦμα», «Ἑλληνικὸς Λαός», «Ἀριστοφάνης», «Ἐφημερίς», «Στοά», «Ὥρα», «Νέαι Ἰδέαι», «Τηλέγραφος», «Ἀσμοδαῖος», «Ραμπαγᾶς», «Ἡμερήσια Νέα», «Πρωΐα», «Μὴ χάνεσαι», «Ἐλευθερία», «Ἐφημερὶς τῆς Κυβερνήσεως». «Νέα Ἐφημερίς», «Παληάνθρωπος», «Πολίτευμα», «Ἥλιος», «Γλωσσοκοπάνα», «Καρτερία», «Μασκαρᾶς», «Ὑπερασπιστὴς τοῦ Λαοῦ», «Ἐφημερὶς Γνωστοποιήσεων», «Τοξότης», «Κῆπος», «Ρωμηός», «Παπαγάλος», «Οἰκονομολόγος», «Ἑρμῆς», «Γαῖδαρος», «Παγκλαστῖτις», «Αὐλαία», «Γελασῖνος», «Δελφοί», «Ἐθνικὴ Δύναμις», «Ἐργατικὸς σύνδεσμος», «Ἶρις», «Καλιγούλας», «Μηνύτωρ», «Τραμποῦκος», «Φάλαγξ», «Φασαρίας», «Ἑλικών», «Ἑσπέρα», «Ἕσπερος», «Λόγος», «Χριστοκράτης», «Γρακατρωῦκα».

* * *

Ὅταν ρώτησαν κάποτε τὸν Καραϊσκάκη πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ διακριθῆ καὶ νὰ γίνη ὀνομαστός, ὁ στρατάρχης ἀπάντησε μ' ἕνα τρίστιχο :

Φρόνιμος καὶ παλληκάρι,
πλούσιος καὶ γαλαντόμος,
μέγας γίνεται στὸν κόσμο.

Ἐπίσης ὁ ἴδιος ἔλεγε γιὰ τοὺς δειλοὺς τὰ ἑξῆς :

Φοβητσιάρης τὸ ἀσκέρι
σὰν παγοῦκλα τὸ μολεύει
καὶ δειλὸς ἀπελπισμένος
γίνεται ἀνδρειωμένος.

* * *

Ὅταν ὁ Ἰμπραὴμ παράγγειλε στοὺς κατοίκους τῆς Μεσσηνίας νὰ τοῦ δηλώσουν ὑποταγή, φοβερίζοντάς τους ὅτι ἀλλοιῶς θὰ κατέστρεφε τὰ δέντρα καὶ τὰ κτήματά τους, οἱ Μεσσήνιοι τοῦ ἔστειλαν τὴν ἑξῆς ἀπάντησι. ἀπάντησι ἀνταξία τῶν ἀρχαίων προγόνων των :

»Αὐτὸ ὁποῦ μᾶς φοβερίζεις, τοῦ ἔγραφαν, *νὰ μᾶς κόψῃς καὶ νὰ κάψῃς τὰ καρποφόρα δένδρα μας, δὲν εἶνε τῆς πολεμικῆς ἔργον, διότι τὰ ἄψυχα δὲν ἐναντιώνονται εἰς κανένα. Μόνον οἱ ἄνθρωποι ὅπου ἐναντιώνονται ἔχουν στρατεύματα καὶ ἂν μπορῆς τὰ σκλαβώνεις.*

»Καὶ ἔτσι εἶνε τὸ δίκαιον τοῦ πολέμου. Νὰ τὰ βάζῃς μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὄχι μὲ τὰ ἄψυχα δένδρα. Ὄχι τὰ κλαριὰ νὰ μᾶς κόψῃς, ὄχι τὰ δένδρα, ὄχι τὰ σπίτια ποὺ μᾶς ἔκαψες, μόνον πέτρα ἐπάνω εἰς τὴν πέτρα νὰ μὴ μείνῃ, ἐμεῖς δὲν προσκυνοῦμε.

»Τί τὰ δένδρα μας ἂν τὰ κόψῃς καὶ τὰ κάψῃς, τὴν γῆν δὲν θέλει τὴν σηκώσῃς, καὶ ἡ ἴδια γῆς ποὺ τὰ ἔθρεψε, αὐτὴ ἡ ἴδια γῆς μένει δική μας καὶ τὰ ματακάνει.

»Μόνον ἕνας Ἕλληνας νὰ μείνῃ, πάντα θὰ πολεμοῦμε, καὶ μὴν ἐλπίζῃς πῶς τὴν γῆν μας θὰ τὴν κάμῃς δική σου. Βγάλτο αὐτὸ ἀπ' τὸ νοῦ σου».

* * *

Κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ Ὄθωνος κάποιος ἔμπορος ἀπὸ τὸ Ναύπλιο ζήτησε συμβουλὴ γιὰ μιὰ ὑπόθεσί του ἀπὸ ἕναν ὀνομαστὸ δικηγόρο τῆς ἐποχῆς.

Ἀφοῦ ἔλαβε τὴν ἀπάντησι, τοῦ ἔστειλε γιὰ πληρωμὴ ἕνα κανίστρι γεμᾶτο χουρμάδες.

— Πήγαινέ το πίσω, εἶπε ὁ ἐξῆντινος δικηγόρος στὸν ἀπεσταλμένο ὑπηρέτη, καὶ πὲς στὸν κύριό σου ὅτι σήμερα πληρώνουν μὲ δραχμὲς κ' ὄχι μὲ... φ ο ί ν ι κ ε ς !...

Ὡς γνωστόν, ὁ φοῖνιξ ἦταν νόμισμα τῆς ἐποχῆς τοῦ Καποδιστρίου. Ἐπὶ Ὄθωνος εἶχαν κοπεῖ πλέον κ' ἐκυκλοφοροῦσαν δραχμές. Ἐπὶ τοῦ ὀνόματος λοιπὸν τοῦ καταργημένου πλέον νομίσματος ἐκαλαμπούρισε ὁ δικηγόρος.

* * *

Νὰ τώρα καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ σατιρικὰ ἐπιγράμματα τοῦ Ἰακωβάκη Ρίζου Νερούλου, ἑνὸς ἀπ' τοὺς πιὸ γνωστοὺς ποιητὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.

ΕΙΣ ΙΑΤΡΟΝ

Αὐτὸς ὁποῦ τ' ἀνθρώπινον δολοφονοῦσε γένος,
ὁ Ἰατρὸς Γεώργιος εἶνε ἐδῶ θαμένος.
Φυλάξου, μὴν τὸν δέχεσαι στὸν Ἅδη, Περσεφόνη,
Εἰν' Ἱκανὸς καὶ τοὺς νεκροὺς νὰ ξαναθανατώνῃ !...

ΕΙΣ ΕΜΠΟΡΟΝ

Τὸ δεῖνα πρᾶγμα ποιὰ τιμὴ στὴν δεῖνα πόλι ἔχει,
πόσο τὸ δεῖνα νόμισμα στὸν δεῖνα τόπο τρέχει,
αὐτὰ σὺ πάντα φρόντιζες. αὐτὰ ἐσύ ζητοῦσες.
Ἀλλὰ τί πρᾶγμα ἔχει τιμὴ στὸν Ἅδη δὲν ρωτοῦσες !

ΕΙΣ ΑΔΗΦΑΓΟΝ

Ὁ πηγαδόστοιος Ραζῆς. τὸν τραπεζιὸν ὁ γλάρος.
ἀφοῦ τὸν κόσμον ἔχαφε τὸν ἔχαφε ὁ Χάρος !